

ዓባይ-ሰዓል (ቱቦርኩሎስ) ሓበሬታ ንተሓክምቲ

ብሓኻይም ምክልኻል-ለብዳ ዚወሃብ - ሓበሬታ ምክልኻል-ሕማም

እዚ ሓበሬታ'ዚ ስለምንታይ ይወሃበካ ኣሎ?

ዓባይ-ሰዓል ስለ ዘሎካ ወይ ከም ዘሎካ ስለ ዝተጠርጠርካ፣ ሕክምና ምግባር ከድልየካ እዩ። እዚ ጽሑፍ'ዚ፣ ብዛዕባ ዓባይ-ሰዓልን፣ ከመይ ኢሉ ከም ዚሓውን፣ ንስኻ ውን እንታይ ምግባር ከም ዚድልየካን ሓበሬታ ዝሓዘ'ዩ።

ዓባይ-ሰዓል እንታይ እዩ?

ዓባይ-ሰዓል (Tuberkulos, kallas också TBC eller TB) ተባሂሉ ውን ይጽዋዕ'ዩ። ብሓደ ማይኮባክተርያም ቱቦርኩሎሲስ "Mycobacterium tuberculosis" ብዝተባህለ ባክቴሪያ ዚልዓል ናይ ሕማም ረኽሲ'ዩ። ብዙሕ እዋን ረኽሲ ናይ ሳንቡኦ ዘምጽእ'ዩ። ግን ድማ ካልእ ክፍሊ-አካላት፣ ንኣብነት ከም ጽኪ፣ ሎቛታ-ሳንቡኦ፣ ዓጽሚ፣ ሓንጉል ወይ ከላሊት ከይተረፉ ይጥቅዑ እዮም። ምልክታት ሕማም ዚበዝሕ እዋን ድሕሪ ለብዳ ነዊሕ እዋን (አዋርሕ ወይ ዓመት) ምስ ሓለፈ'ዮም ዚቀላቅሉ። ኣብ ንኣብቲ ቁልዑ ወይ ድኹም ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ዘሎዎም ሰባት ግን፣ እቲ ሕማም ቀልጢፉ ማዕቢሉ ከቢድ ሳዕቤን ኪህልዎ ይኽእል'ዩ።

ዓባይ-ሰዓል ከመይ'ሉ ይለግበካ?

እቲ ሕማም ኪመሓላለፍ ዚኽእል፣ ኣብ ሰናቡኦም ዓባይ-ሰዓል ካብ ዘሎዎም ሰባት እዩ። ኣብ ውሽጢ ዝሓደ ዝሓመመ ሰብ ከስዕል ከሎ፣ ካልእ ሰብ ድማ ነቶም ባክቴሪያ ዝሓዙ ደቐቕቲ ነጠብጣባት ናይ አየር ሃፋ ምስ ዘተንፍሶም፣ እቲ ሕማም ኪሓልፎ ይኽእል። ዓባይ-ሰዓል ቅድም-ቀዳድም ምስቲ ዝሓመመ ብቐረባን - ንነዊሕ እዋንን ርክብ ምስ ዚህልወካ እዩ። ስለዚ ድማ፣ እቲ መብዛሕትኡ ጊዜ፣ እቶም ምስቲ ዝሓመመ ሰብ ብሓደ ዚነበሩ'ዮም ነቲ ለብዳ ዚቃልዑ። ወለዲ ንደቆም ከላግቡሎም ይኽእሉ'ዮም፤ ናይ ቀረባ አዕሩኽ/መሓዘት'ውን ኪለግቦም ይኽእል'ዩ። ኣብ ሓጺር እዋን ዚግበሩ ወይ ነዊሕ ኣብ ዘይጸንሑ ርክባት ንኣብነት ኣብ ስራሕ ወይ ቤት ትምህርቲ፣ ሰብ ኪለግቦ ከሳብ ክንድ'ቲ ልሙድ ኣይኮነን።

ሕማም ዓባይ-ሰዓል ከም ዘሎካ ብምንታይ ይፍለጥ?

ልሙዳት ሳዕቤናት ናይቲ ሕማም፣ ሚዛን ምንካይ፣ ንነዊሕ ጊዜ (ካብ 3 ሰሙን ንላዕሊ) ዚጸንሕ ሰዓል፣ ለይቲ ምርሃጽን ከምኡ ውን ረስኒን እዮም። እቲ ንሳዕቤን ናይቲ ሕማም ዚውሰን፣ እቲ ባክቴሪያ ናይታ ዓባይ-ሰዓል ዚርከብዎ ክፍሊ-አካል እዩ። ዓባይ-ሰዓል ኣብ ሻምብቆ ትንፋሲ፣ ዚበዝሕ እዋን ዝተናወጠ ሰዓል የለዓዕል። እቶም ካልኣት ሳዕቤናት፣ ከም ሕብጣት (ኣብ ጽኪታት)፣ ወይ ቃንዝ (ዓባይ-ሰዓል ኣብ ዓጽሚ ወይ ከብዲ) ምጥቃስ ይከእል'ዩ። ምልክታት ሕማማት ዓባይ-ሰዓል፣ ንውሓት ሕማም ኣብ ግምት ኣእቲኻ፣ ካብ ሰብ ናብ ሰብ ኪፈላለዩ ይኽእሉ'ዮም - ካብ ምልክት ዘይምህላው፣ ክሳብ ከቢድ ምልክት ሕማማት ኪኸውን ይኽእል'ዩ።

ዓባይ-ሰዓል ክሳብ ክንደይ ተላጋቢ እዩ?

ዓባይ-ሰዓል ናይ ሳንቡኦ ዘሎዎም ሰባት፣ ማለት ኪስዕሉ ከለዉ ኣብ ዚህብዎ ቅምሶ ባክቴሪያ ዚርከብም፣ ቅድሚ ሕክምና ምጅማርም፣ ኣዝዮም ሕማም ከላብዑ ይኽእሉ'ዮም። ተላባዕነት ሕማም ዓባይ-ሰዓል፣ ድሮ ኣብተን ፋልሞት ስሙናት ሕክምና ቀልጢፉ ይንኪ'ዩ። ካብ ሳንቡኦም ወይ ካብ ሻምብቆ ትንፋሲም ወጺኢ፣ ኣብ ካልእ ክፍሊ-አካል ዓባይ-ሰዓል ዘሎዎም ከላግቡ ኣይከእሉን'ዮም። ዓባይ-ሰዓል ዘሎዎም ዕሸላት ቁልዑ፣ ዳርጋ ፈጺሞም ኣየላግቡን'ዮም። ዓባይ-ሰዓል ብኸዳን ወይ ብኸልእ ነገራት ኣይላባዕን'ዩ። ዓባይ-ሰዓል ኣብ ደገ'ውን፣ ዳርጋ ካብ ሰብ ናብ ሰብ ኣይመሓላለፍን'ዩ።

ዓባይ-ሰዓል ሓደገኛ ድዩ?

ሕማም ዓባይ-ሰዓል ሕክምና እንተ ዘይተገኘሉ፣ እቶም ባክቴሪያ ንኸልእ ክፍሊ-አካል ልሒሞም ኬጥቅዑ ይኽእሉ'ዮም። ሕክምና ዘይተገብሮ ሕማም ዓባይ-ሰዓል፣ ከቢድ መገዳእቲ ከምጽእ፣ ስሕት ኢሉ'ውን ናብ ሞት ኬበጽሕ ዚኽእል'ዩ። ዕሸላት ቁልዑን ድኽም ዝበለ ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ዘሎዎም ሰባትን፣ ብዓባይ-ሰዓል ብጽኑዕ ንኪሓመሙ፣ ኣብ ዓቢ ሓደጋ ይርከቡ።

ዓባይ-ሰዓል ብኸመይ ኪሓወ ይኽእል?

ሕማም ዓባይ-ሰዓል፣ ነቶም ሕማም ዘላዓዕሉ ባክቴሪያ ዚቐትል መድሃኒት ብምውሳድ ሕክምና ይግበረሉ። ሕክምና ዓባይ-ሰዓል ዝተናወጠ መስርሕ'ዩ፤ ንሓይሎ ኣዋርሕ'ውን ዚቐጽል'ዩ። እቲ ሓኪም ዚህበካ ሕክምና ምክትታል ኣዝዮ ኣገዳሲ ነገር'ዩ። ሓደ-ሓደ መድሃኒታት ብጥሙይ ከብዲ (ዚበዝሕ እዋን ሓደ ሰዓት ቅድሚ ቍርሲ) ይውሰዱ። ንሕክምና ዚወሃበካ ከኒና ከይዘለልካ ምውሳድ ከኣ፣ ከምኡ ኣገዳሲ'ዩ። ንመምርሒታት ሓኪም ተኸተል። ኣብቲ ሕክምና ሸለልታ ምርኣይ፣ ባክቴሪያ ንመድሃኒት ተጻወርቲ ኪገብሮም ይኽእል'ዩ። ከም ሳዕቤን ናቱ ድማ፣ እቲ ሕክምና ኪጽንከር ይኽእል'ዩ። መድሃኒት ዓባይ-ሰዓልን እቲ ምስ ሓኪም ትገብሮ ምክትታልን ብነጻ ይግበረልካ።

